

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI AXLOQIY TARBIYALASH METODIKASI

*Farg'ona davlat universiteti Sport faoliyati fakulteti Sport o'yinlari nazariyasi va
uslubiyati kafedrasida katta o'qituvchisi*

M.M.O'Imasov

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini axloqiy tarbiyalashning nazariy asoslari, pedagogik ahamiyati hamda zamonaviy metodik yondashuvlari tahlil qilingan. Tadqiqot jarayonida boshlang'ich ta'limda axloqiy tarbiyani samarali tashkil etish usullari, interaktiv metodlar va milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya texnologiyalari o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etilgan axloqiy tarbiya jarayoni ularning ma'naviy-axloqiy sifatlarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.*

Аннотация: *В данной статье проанализированы теоретические основы нравственного воспитания учащихся начальных классов, его педагогическое значение, а также современные методические подходы. В ходе исследования были изучены методы эффективной организации нравственного воспитания в начальном образовании, интерактивные методы и воспитательные технологии, основанные на национальных ценностях. Результаты показали, что процесс нравственного воспитания, организованный с учетом возрастных и психологических особенностей учащихся, играет важную роль в формировании их духовно-нравственных качеств.*

Abstract: *This article analyzes the theoretical foundations of moral education of primary school students, its pedagogical significance, and modern methodological approaches. During the research process, methods for the effective organization of moral education in primary education, interactive methods, and educational technologies based on national values were studied. The results showed that the process of moral education organized with consideration of students' age and psychological characteristics plays an important role in the formation of their spiritual and moral qualities.*

Kalit so'zlar: *axloqiy tarbiya, boshlang'ich ta'lim, pedagogik metodlar, milliy qadriyatlar, ma'naviy tarbiya, o'quvchi shaxsi.*

Ключевые слова: *нравственное воспитание, начальное образование, педагогические методы, национальные ценности, духовное воспитание, личность учащегося.*

Keywords: *moral education, primary education, pedagogical methods, national values, spiritual education, student personality.*

KIRISH

Jamiyat taraqqiyotida yosh avlodni ma'naviy-axloqiy jihatdan barkamol qilib tarbiyalash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilarining axloqiy

tarbiyasi kelajakda ularning shaxs sifatida shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli ta'lim tizimida axloqiy tarbiya masalasiga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Boshlang'ich sinf davri bolaning xarakter xususiyatlari, xulq-atvori va jamoada o'zini tutish madaniyati shakllanadigan muhim bosqich hisoblanadi. Bu jarayonda o'qituvchi, ota-ona va jamoatchilikning hamkorligi katta ahamiyatga ega. O'quvchilarda mehr-oqibat, insoniylik, vatanparvarlik, mehnatsevarlik va hurmat kabi fazilatlarni shakllantirish orqali ularning ma'naviy kamolotini ta'minlash mumkin.

Maqolaning maqsadi – boshlang'ich sinf o'quvchilarini axloqiy tarbiyalashning samarali metodlarini tahlil qilish va ularni ta'lim jarayonida qo'llash bo'yicha ilmiy-metodik tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

METODOLOGIYA

Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

- pedagogik kuzatuv;
- suhbat va savol-javob usuli;
- tahlil va sintez;
- qiyosiy tahlil;
- adabiyotlarni o'rganish;
- ta'lim jarayonini monitoring qilish.

Tadqiqot ob'ekti sifatida boshlang'ich sinf o'quvchilari ishtirokida tashkil etilgan tarbiyaviy mashg'ulotlar olindi. Axloqiy tarbiya jarayonida milliy qadriyatlarga asoslangan interfaol metodlardan foydalanishning samaradorligi tahlil qilindi.

Tadqiqot davomida "Aqliy hujum", "Rolli o'yinlar", "Muammoli vaziyat", "Klaster" va "Guruhli ish" kabi pedagogik texnologiyalar qo'llanildi. Bu metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, jamoada ishlash ko'nikmasini shakllantirish va axloqiy munosabatlarni tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etdi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, boshlang'ich sinf o'quvchilarida axloqiy sifatlarni shakllantirishda quyidagi omillar muhim ahamiyatga ega:

1. O'qituvchining shaxsiy namunasi. O'qituvchining muomala madaniyati, odob-axloqi va o'quvchilarga munosabati bolalar tarbiyasiga kuchli ta'sir ko'rsatadi.
2. Milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya. Xalq og'zaki ijodi, maqollar, hikmatli so'zlar va milliy an'analardan foydalanish o'quvchilarda milliy g'urur va insonparvarlik tuyg'ularini shakllantiradi.
3. Interaktiv metodlardan foydalanish. Dars jarayonida faol usullarni qo'llash o'quvchilarning qiziqishini oshirib, ularda ijobiy axloqiy fazilatlarni rivojlantiradi.
4. Ota-ona va maktab hamkorligi. Axloqiy tarbiyada oila va maktabning hamkorligi muhim omil hisoblanadi. Ota-onalarning ta'lim jarayonidagi ishtiroki tarbiya samaradorligini oshiradi.

Tahlillar natijasida axloqiy tarbiyaga muntazam e'tibor qaratilgan sinflarda o'quvchilarning intizomi, jamoaviy munosabatlari va o'zaro hurmat darajasi yuqori ekanligi aniqlandi.

MUHOKAMA

Boshlang'ich ta'lim jarayonida axloqiy tarbiyani samarali tashkil etish o'qituvchidan yuqori pedagogik mahorat talab etadi. Ayniqsa, zamonaviy axborot texnologiyalari rivojlangan sharoitda bolalar ongiga turli axborotlar ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli o'quvchilarda axloqiy immunitetni shakllantirish muhim vazifaga aylanmoqda.

Axloqiy tarbiya faqat alohida tarbiyaviy soatlarda emas, balki barcha fanlar integratsiyasi asosida amalga oshirilishi lozim. Masalan, ona tili, o'qish, tarbiya va tabiatshunoslik darslarida milliy va umuminsoniy qadriyatlarga oid mavzularni keng yoritish maqsadga muvofiq.

Shuningdek, axloqiy tarbiya jarayonida o'quvchilarning yosh xususiyatlari va individual qobiliyatlarini inobatga olish zarur. Bu esa tarbiya jarayonining samaradorligini yanada oshiradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarini axloqiy tarbiyalash ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Axloqiy tarbiya jarayonida interfaol metodlar, milliy qadriyatlar va pedagogik hamkorlikka asoslangan yondashuvlardan foydalanish yuqori samara beradi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

- axloqiy tarbiyaga oid interfaol metodlarni dars jarayoniga keng joriy etish;
- milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiyaviy materiallardan samarali foydalanish;
- ota-ona va maktab hamkorligini kuchaytirish;
- o'quvchilarda mustaqil fikrlash va ijobiy xulq-atvorni rivojlantirish.

Ushbu yondashuvlar boshlang'ich sinf o'quvchilarining ma'naviy-axloqiy kamolotini ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Avloniy A. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
3. Musurmonova O. Oila ma'naviyati – milliy g'urur. – Toshkent, 2019.
4. Tolipov O', Usmonboeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent, 2017.
5. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.